

4. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогте Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие / Под общ. ред. И.И. Мазура. – 2-е изд. – М.: Омега – Л, 2004. – 664 с.
5. Холодний Г.О. Теоретичні аспекти стратегічного планування на підприємствах України [Електронний ресурс] / Г.О. Холодний. – Режим доступу: www.docs.google.com/viewer?pid=bl&scrid=ADGEES.

УДК. 330.322

Мякишевська Олена Миколаївна
к.е.н., доцент кафедри інвестиційної
діяльності ДВНЗ Київський національний
економічний університет імені Вадима
Гетьмана, m_kneu@ukr.net

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Анотація. Розглянуто значимість малого і середнього бізнесу, залежність реалізації інноваційного потенціалу МСБ від забезпеченості фінансовими ресурсами, досліджено можливості та проблеми фінансової підтримки інноваційного потенціалу МСБ банківськими установами, за рахунок державних програм та через МСП Інструмент в рамках програми Горизонт 2020.

Реалізація інноваційного потенціалу малого і середнього бізнесу (далі МСБ) в Україні перебуває в складних умовах розвитку ринкової економіки, позначених значними труднощами соціально-економічного, політичного й правового характеру. На такий процес впливають адміністративні перепони, значний податковий тягар, обмеження фінансово-кредитних ресурсів, недостатність фінансової, матеріально-технічної, управлінської та кадрової складової діяльності МСБ. Недостатньою є увага держави до розв'язання проблемних питань інноваційного потенціалу МСБ, хоча саме воно, не вимагаючи великих стартових інвестицій, гарантує швидкий обіг ресурсів, високу динаміку зростання, допомагає оперативно вирішувати проблеми реструктуризації економіки, реагує на зміну кон'юнктури ринку, надає економіці додаткової стабільності. Адже малий та середній бізнес в Україні є потужною соціально-економічною силою, яка серед інших забезпечує роботою переважну більшість найманих працівників в економіці країни та забезпечує випуск більше половини продукції.

Очевидно, що реалізація інноваційного потенціалу МСБ значною мірою залежить від забезпеченості фінансовими ресурсами як довгострокового, так і короткострокового характеру. Практика фінансової підтримки інноваційного потенціалу МСБ в Україні передбачає наступні джерела (Табл.1).

Табл.1.

Джерела фінансової підтримки інноваційного потенціалу МСБ

<i>Джерела</i>	<i>Проблеми залучення</i>
Самофінансування	Недостатність прибутку та амортизаційного фонду
Фінансово-кредитні ресурси (кредити банків, позики кредитних спілок, ломбардів, інвестиційне кредитування, лізинг, факторинг, форфейтинг, венчурне фінансування).	Скорочення програм банківського кредитування МБ, збільшення вартості фінансових послуг через девальвацію національної грошової одиниці, високі ризики неповернення кредитів та відсутність застави; жорсткі умови отримання та висока вартість кредитів; великі строки розгляду заявок тощо.
Фондовий ринок (емісія боргових інструментів – векселів, залучення стратегічних інвесторів (у т.	Недостатня обізнаність власників малих підприємств у правилах їх застосування. Використання векселів у розрахунках не є поширеним серед вітчизняних підприємств; законодавча неврегульованість вексельного обігу; непрозорість діяльності суб'єктів малого бізнесу.

ч кошти фондів прямих інвестицій (private equity funds), а також венчурних фондів).	
Фінансова державна підтримка	Обмеженість ресурсів державного бюджету, складна процедура отримання бюджетних коштів, висока конкуренція для отримання грантів.
Ресурси міжнародних фондів та організацій	Низька громадська активність, яка необхідна для отримання фінансування з міжнародних джерел, відсутність органів влади, конкурсна основа для отримання фінансування, відсутність інформації у власників МБ щодо можливості залучення фінансових ресурсів, недостатня економічна та юридична грамотність керівництва.
Ресурси приватних осіб (спонсорські та добровільні внески, краудфандинг, краудінвестинг).	Відсутність вигоди від фінансових донорів; недовіра до МСБ з боку меценатів (спонсорів) та ризик нецільового використання наданих коштів.

Передбачити основне джерело фінансової підтримки інноваційного потенціалу МСБ досить складно. Це пов'язано з активним розширенням банківських послуг для малого і середнього бізнесу. Можна виділити два напрямки: універсальні типові послуги великих банків і спеціалізовані послуги невеликих місцевих банків. Також, на ринок починають виходити мікрофінансові інститути. Крім того, у малого бізнесу з'являється все більше можливостей для використання альтернативних джерел фінансування. Не слід забувати також і про такі фінансові послуги, як страхування, яке дозволяє управляти ризиками, уникати фінансових втрат [1]. Та, МСБ України зіштовхується із серйозною проблемою доступу до фінансово-кредитних ресурсів. Часка кредитів у капіталі МСБ становить лише 20% проти 60% у розвинених країнах. Переважно підприємства реінвестують у розвиток бізнесу власні прибутки та інвестиції засновників підприємств. Така ситуація зумовлена високою вартістю кредиту. Середня вартість кредиту становить 22%, що є високою ціною в умовах економічного спаду. Сума фактично наданих кредитів за останній рік скоротилась у реальному виразі практично у 2 рази. Основна причина скорочення – банківська криза та падіння економіки.

На сьогодні малі та середні підприємства в сукупності генерують та реалізують більше 60% річного об'єму продукції та послуг нефінансового сектору України, що не співвідноситься з рівнем кредитування МСБ. У розвинених країнах частка кредитів МСБ у ВВП становить 13%, а в країнах, що розвиваються, – лише 3%.

Незважаючи на різноманіття джерел фінансової підтримки інноваційного потенціалу МСБ, державна підтримка залишається основним джерелом надходження зовнішніх фінансових ресурсів. Фінансова державна підтримка інноваційного потенціалу МСБ надається за рахунок державного та місцевих бюджетів. Згідно Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», основними видами фінансової державної підтримки є:

- 1) часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- 2) часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями;
- 3) надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- 4) надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи;
- 5) надання позик на придбання і впровадження нових технологій;
- 6) компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами;
- 7) фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій;
- 8) інші види не забороненої законодавством фінансової державної підтримки [2].

Політика фінансової підтримки інноваційного потенціалу МСБ у явному вигляді здійснюється переважно на регіональному рівні через програми розвитку підприємництва. Фонд підтримки підприємництва України, підпорядкований Мін економ розвитку, практично припинив свою діяльність і не фінансується із державного бюджету. В деяких регіональних програмах підтримки МСБ передбачаються незначні видатки на підтримку діяльності регіональних осередків Фонду. Та регіональні програми підтримки підприємництва є достатньо обмеженими і передбачають фінансову підтримку МСБ загалом на низькому рівні. Програми фінансової підтримки інноваційного потенціалу МСБ часто не користуються популярністю серед підприємців, і використання навіть незначних сум, закладених у програми розвитку МСБ, не гарантується. Лідери бізнес-асоціацій стверджують, що державний контроль та участь казначейства у реалізації програми знижує до мінімуму мотивацію МСБ отримувати кошти через високі адміністративні видатки на участь у контрольних заходах державних органів.

Наразі в Україні реалізується проект зі створення системи кредитних гарантій за підтримки ОЕСР, що сприятиме вирішенню проблеми МСБ з низьким рівнем забезпечення. Такі кредитні гарантії доцільно надавати в розмірі 30-50 % від вартості основних фондів, які купуються для ведення бізнесу. Державні гарантії були б доречні в схемі додаткового гарантування безпеки бізнес-клієнтів при розміщенні ними коштів у банках, які вже далі зможуть спрямовувати їх на потреби реального сектору економіки; також гарантування повернення та платності наданих кредитів з боку державних фондів [3].

Підприємства МСБ можуть також отримати фінансування та підтримку від ЄС для реалізації інноваційних проектів, що допоможе їм розвиватися та навіть виходити на ринки інших країн – в Європі та за її межами. Така фінансова підтримка доступна саме через МСП Інструмент в рамках програми Горизонт 2020. МСП Інструмент розрахований на малий та середній бізнес, що включає [4]:

- Фінансування інноваційних проектів відбувається в два етапи: етап оцінки та доцільності проекту.
- Інноваційний проект.
- Додаткова підтримка – допомога у впровадженні вашої інновації для отримання прибутку.
- Коучинг – підвищення інноваційного потенціалу фірми та допомога у застосуванні проекту для стратегічних потреб бізнесу.

Участь можуть брати підприємства МСБ, які повинні займатися економічною діяльністю та відповідати наступним нормам: - не більше 250 співробітників; - річний оборот не повинен перевищувати 50 млн € та/або на рахунку підприємства має бути не більше 43 млн €.

Зважаючи на це, можна стверджувати, що інноваційний потенціал малого і середнього бізнесу повинен використовуватись та отримувати фінансову підтримку держави та кредитних установ нарівні з великими підприємствами. Сектор МСБ не має протиставлятися великим підприємствам. Але самий МСБ в доволі важкі часи, які переживають більшість великих підприємств, може бути надійним джерелом надходжень до бюджету та засобом зниження соціальної напруги шляхом створення робочих місць.

Література

1. Финансовые услуги малому бизнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.raexpert.ru/researches/credit_org/finmb.
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні - Закон від 22.03.2012р. № 4618-VI // Відомості Верховної Ради України від 18.01.2013 2013 р., № 3, с. 70
3. Малахова О.Л. Напрями активізації банківського кредитування суб'єктів підприємництва в Україні [Текст] / Олена Леонідівна Малахова // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій

(голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 24. – № 2. – С. 22-30. – ISSN 1993-0259

4. Horizon 2020 рамкова програма з досліджень та інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ncp-uzhnu.net.ua/?page_id=54

УДК 339.924:331.556.4

Ольшевська І.П.
к.е.н., доцент
кафедри міжнародної економіки
ДВНЗ КНЕУ імені Вадима Гетьмана,
olshevska_ip@mail.ru

РОЛЬ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ МІГРАНТІВ В ФІНАНСУВАННІ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Анотація. Розглянуто дослідження теоретичних та практичних аспектів місця та ролі грошових переказів мігрантів в економічному розвитку країн, оскільки кошти, які переказуються перевищують обсяги ПІІ, валютні надходження від експорту товарів і послуг та розміри зовнішньої фінансової допомоги, що обумовлює актуальність дослідження даної проблеми зокрема можливості фінансування малого та середнього бізнесу.

Грошові перекази мігрантів історично є першими компенсаторами втрат країни-донора від міграційних процесів. З середини ХХ ст. трудова міграція між країнами набуває ознаки трансміграційного процесу, оскільки мігранти розвивають та підтримують сімейні, економічні, політичні та організаційні відносини, незалежно від країни походження чи перебування. А особисті інтереси, передусім економічні, характеризуються забезпеченням матеріальних і духовних потреб як у країні-походження, так і у країні-перебування. Наукова література описує такий зв'язок як «п'ять Т»: трансферти, торгівля, транспорт, телекомунікації, туризм. Міграційні переміщення, за даними Звіту ООН «International Migration Report 2015: Highlights Key Facts» - складають 244 млн. осіб і є одним з суттєвих чинників впливу на розвиток багатьох країн та світового господарства в цілому.

Різні аспекти міграційних переміщень у системі міжнародних економічних відносин були предметом дослідження багатьох учених-економістів, зокрема М.Аніл, Л.Голдрінг, Р.Гоурічарн, П.Казініч, Дж.Моленкопф, М.Смит, М.Уотерс, Т.Фойст, А.Портес, Л.Гарнізо, Дж.Солт, Дж.Кларк, а також вітчизняних науковців: А. Гайдуцького, О. Грішнєвої, А. Колота, Е. Лібанової, О. Малиновської, В. Петюха, І. Петрової, О. Позняка, А. Поручника, А. Румянцева, В. Савчука, С. Сіденко, А. Філіпенка та ін. Разом з тим, багато аспектів даної наукової проблеми залишається недостатньо розкритими та обґрунтованими. Потребують подальшого дослідження проблема ефективного використання міграційного капіталу в країнах з різним рівнем економічного розвитку та Україні зокрема..

Робоча сила, є одним з факторів виробництва і країни, що її експортують, як правило, одержують своєрідну оплату за такий експорт у вигляді грошових переказів, тобто «частини заробітку робітників—міжнародних мігрантів, який ті надсилають із країни перебування до країни походження» [1, с. 3]. Так, дослідження К. Мелліна, показали, що ще в 50-60 р.р. минулого століття грошові перекази мігрантів відіграли важливу роль в економічному становленні таких країн, як Греція, Португалія, Іспанія та Югославія [2, с. 1]. За даними Світового банку обсяги грошових переказів міжнародних мігрантів зростають і станом на 2015 р. становили величину, еквівалентну 628 млрд дол., а за поточний рік прогнозується збільшення до 681 млрд. дол. Грошові перекази мігрантів представляють собою найважливіше джерело фінансових ресурсів країн, які розвиваються, після прямих іноземних інвестицій, хоча фактично у багатьох з них кошти, які переказуються, перевищують обсяги